

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 1 mars 1929 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion med förslag till lag om fylleri m. m.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 105, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Schlyter* anfört följande:

»Under åberopande av Kungl. Maj:ts propositioner vid 1928 års riksdag nr 32 med förslag till lag angående fylleri m. m. och nr 33 med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 15 och 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon, första lagutskottets utlåtande nr 24 och nr 25 med därvid fogade reservationer av herr Larson i Lerdala m. fl., första kammarens protokoll nr 24 sid. 98—124 samt andra kammarens protokoll nr 25 sid. 8—21, nr 29 sid. 59—64 och nr 30 sid. 1—5, får jag härmed hemställa, att riksdagen måtte för sin del antaga *dels* förslag till lag angående fylleri m. m. i den lydelse detsamma av andra kammaren antogs den 28 april 1928, § 1, d. v. s. i överensstämmelse med ovannämnda reservation av herr Larson i Lerdala m. fl., med allenast den ändring, att lagen skall träda i kraft den 1 juli 1929, *dels ock* förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 15 och 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon i den lydelse detsamma av andra kammaren antogs den 28 april 1928, § 2, d. v. s. i överensstämmelse med ovannämnda kungl. proposition nr 33, med den ändring, att förordningen skall träda i kraft den 1 juli 1929.»

Det förslag till lag om fylleri m. m., om vars antagande motionären hemställt, har följande lydelse:

Lag angående fylleri m. m.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Överlastar sig någon av starka drycker så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen kan märkas att han är drucken, och träffas han i sådant tillstånd å ställe, varom i 11 kap. 15 § strafflagen förmåles, eller å annan plats där han lätteligen synes från sådant ställe och ej äger giltig an-

ledning uppehålla sig, straffes, för fylleri, med böter från och med fem till och med etthundra kronor. Äro omständigheterna försvårande, vare straffet böter från och med tjugufem till och med femhundra kronor.

2 §.

Är vid utövning av verksamhet, så beskaffad att i händelse av bristande omsorg eller besinning fara lätteligen uppstår för människors liv eller hälsa, någon av starka drycker så påverkad att han måste antagas ej äga nödigt herravälde över sina handlingar, straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor. Äro omständigheterna försvårande, må böterna sättas till högst tvåtusen kronor eller ock till fängelse i högst tre månader dömas.

3 §.

Är någon inför domstol eller annan myndighet eller vid allmän förrättning eller vid marknad, auktion eller annan allmän sammankomst synbarligen berörd av starka drycker, må han avvisas.

4 §.

Träffas någon av starka drycker överlastad å plats, som avses i 1 §, må han, där det finnes erforderligt, anhållas och förvaras i häkte till dess han åter blivit nykter.

5 §.

Påträffas starka drycker hos den, som anhålles efter ty i 4 § sägs, skola de tagas i förvar och, där ansvar ådömes efter denna lag, dömas förbrutna, så framt ej särskilda omständigheter till annat föranleda. Det förbrutna skall säljas för kronans räkning eller ock förstöras enligt de närmare bestämmelser, som äro eller av Konungen varda meddelade.

6 §.

Förseelse, som avses i denna lag, åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1929, från och med vilken dag 18 kap. 15 § strafflagen och förordningen den 16 november 1841 (nr 58) emot fylleri och dryckenskap skola upphöra att gälla.

Detta lagförslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag vid 1928 års riksdag — förutom i fråga om tiden för lagens ikraftträdande — beträffande 1 och 2 §§. I 1 § hava insatts orden »och ej äger giltig anledning uppehålla sig», varjämte böternas maximum för det enkla fylleriet satts till 100 kronor i stäl-

let för det i propositionen föreslagna beloppet 200 kronor. I 2 § har ordet »måste» i uttrycket »måste antagas» insatts i stället för ordet »kan».

Hemställan i motionen avser vidare antagande av följande förslag till

förordning om ändrad lydelse av §§ 15 och 41 i förordningen den 15 juni 1923 (nr 281) om motorfordon.

Häri genom förordnas, att §§ 15 och 41 i förordningen den 15 juni 1923 om motorfordon skola, § 15 i nedan angiven del, erhålla följande ändrade lydelse:

§ 15.

Mom. 1. För erhållande — — — § 34 sägs.

Mom. 2. Över utfärdade — — — och hemvist.

Mom. 3. Befinnes förare — — — är stadgat.

Mom. 4. Har förare ådömts straff för förseelse mot denna förordning eller mot lagen den — — — angående fylleri m. m. eller mot 11 kap. 15 § strafflagen, i vad sistnämnda lagrum avser automobiltrafik, eller för förseelse, begången vid förande av motorfordon, mot stadgan om trafiken å vägar och gator den 15 juni 1923 (nr 282), åligger det domstolen att ofördröjligen om utslaget meddela underrättelse till den länsstyrelse, som utfärdat körkortet för föraren.

§ 41.

Framföres automobil eller motorecykel, varom i § 34 sägs, eller traktortåg med större hastighet än som i varje fall är medgiven, straffes den felande med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Har vid förseelsen ådagalagts grov vårdslöshet eller uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, må till fängelse i högst tre månader dömas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1929.

Beträffande prövningen av de vid 1928 års riksdag föreliggande författningsförslagen får utskottet i korthet erinra om följande. Förslaget till lag om fylleri m. m. blev av utskottet avstyrkt. I en av herr Larson i Lerdala m. fl. avgiven reservation hemställdes om bifall till förslaget med de ovan omförmälda ändringarna i 1 och 2 §§. Första kammaren godkände utskottets hemställan med 51 röster mot 43. Andra kammaren beslöt först återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling men biföll sedermera — med tillämpning vid omröstningen av upprensingsförfarandet — det förslag, som innefattades i reservationen.

I fråga om förslaget till ändring i motorfordonsförordningen hemställde utskottet, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen funnit sig sakna anledning ingå på granskning av förslaget. I reservation av herr Larson i Lerdala m. fl. åter hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl.

Frågans behandling vid 1928 års riksdag.

Maj:t skulle förklara, att riksdagen vid granskning av förslaget ej funnit skäl till erinran beträffande detsamma. Första kammaren biföll utskottets hemställan och andra kammaren — efter återremiss — reservanternas förslag.

Undersökning
av möjlig-
heten att
införa skärpta
straffbestäm-
melser rör-
ande av
starka drycker
påverkade
motorfordons-
förare.

Enligt de i motionen framlagda författningsförslagen skall den nuvarande bestämmelsen i § 41 motorfordonsförordningen om straff för den som synbarligen berörd av starka drycker förer motorfordon ersättas av det generella stadgandet i 2 § av förslaget till lag angående fylleri m. m. om straff för den som vid utövande av viss verksamhet är så påverkad av starka drycker att han måste antagas ej äga nödigt herravälde över sina handlingar. Då sistnämnda lagrum naturligen skulle erhålla sin största betydelse i fråga om motorfordonsförare, vill utskottet erinra, att en särskild undersökning för närvarande pågår i syfte att söka åstadkomma en så lämplig och effektiv straffbestämmelse som möjligt beträffande personer, som framföra motorfordon i ett av starka drycker påverkat tillstånd. I en den 12 september 1928 dagtecknad skrivelse hava nämligen 1927 års motorfordonssakkunniga hos medicinalstyrelsen anhållit om dess yttrande över ett av professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid universitetet i Lund E. M. P. Widmark framlagt förslag att genom blodprov bestämma förekomsten av alkohol i den mänskliga organismen ävensom kvantiteten härav. Nämnda förslag är framställt i ett av professor Widmark vid Trettonde Nordiska nykterhetsmötet i Stockholm den 16 juli 1928 hållet föredrag, benämnt: Symtomen vid lindrigare alkoholpåverkan samt möjligheterna att diagnosticera densamma. Föredraget löd som följer:

Föredrag av
professor
Widmark.

Då jag av bestyrelsens arbetsutskott fått mig förelagt att skildra den lindriga alkoholpåverkans symtomer samt möjligheterna att diagnosticera densamma, så utgår jag ifrån, att denna redogörelse i möjligaste mån bör ansluta sig till det praktiska problem, som knyter sig till vår sedan tre år tillbaka gällande lagparagraf: »Förer den, som är synbarligen berörd av starka drycker, motorfordon — — straffes med böter från och med tjugufem till och med ettusen kronor».

Diagnosen av alkoholpåverkan måste vara en »kvantitativ diagnos».

Redan lagens uttryck »synbarligen berörd» ger anledning till några reflexioner angående arten av den diagnos, vi ha att ställa inför ett tillfälle av alkoholpåverkan.

Diagnosen av en sjukdom — och såsom en sjukdomsform har den undersökande läkaren att uppfatta alkoholpåverkan — kan till sin natur vara av två i grund skilda slag. Den ena formen skulle jag vilja kalla den »kvalitativa» diagnosen. Här finnes en skarp gräns mellan frånvaron eller förhandenvaron av ett tillstånd eller en sjukdom, ett antingen ja eller nej. En människa är antingen död eller levande, en kvinna antingen havande eller ej, olika grader i dylika tillstånd erkänna vi ej, antingen är en arm bruten eller ej, om vi med ett benbrott förstå sönderbrytningen av ett ben i två eller flera delar.

Den andra gruppen av diagnoser fordrar redan från begynnelsen en gradering varför vi kunna kalla dessa diagnoser för »kvantitativa». Nästan alla människor falla offer för tuberkelbacillens skadliga påverkan, men det är först då infektionen nått en viss utsträckning, då effekten blivit »synbar», vi tala om en sjukdom, om tuberkulos. Åderförkalkningen är på samma sätt en sjukdom, som gradvis utvecklas och som alltid kräver en kvantitativ diagnos, men fram-

för allt är det den stora gruppen av förgiftningssjukdomar, vilkas diagnos alltid måste tillhöra denna grupp.

Alkoholförgiftningen kräver sålunda en kvantitativ diagnos och häruti ligger just diagnosens första och största svårighet.

Vore det så, att påverkan först gjorde sig gällande över en viss alkoholmängd, medan under densamma ingen giftverkan förefunnes, så skulle diagnosen vara kvalitativ och av väsentligen enklare slag. Nu kan man emellertid med allt skäl våga påstå, att symtomen från en ytterst ringa alkoholkvanti- tet gradvis och utan språng ökas. Från att de till en början endast kunna uppfattas genom den omsorgsfullaste laboratorieanalys, bli de vid stigande doser allt mera gripbara, tills de slutligen förena sig i ett enda dominerande symptom — den fullständiga narkosen.

Definitionen av uttrycket »synbarligen berörd».

Uttrycket »synbarligen berörd av starka drycker» måste sålunda beteckna överskridandet av den gräns för alkoholpåverkan, där symtomen nått en sådan styrka, att de utan vidare kunna iakttagas. Denna gräns får dock ej enbart ställas från medicinsk synpunkt. De sociala hänsynen måste även vara medbestämmande, i det att man även måste taga hänsyn till den gräns, utöver vilken riskerna vid framförandet av ett motorfordon praktiskt taget bliva ökade.

Den engelska kommissionen för berusningsprovets utarbetande har på denna punkt föreslagit en definition av begreppet »berusning», som från en mera praktisk sida bestämmer gränsen för alkoholpåverkan i rättslig mening: berusad är en person, som är »så alkoholpåverkad, att han förlorat kontrollen över sina sinnen (faculties) till den grad, att han bivit oförmögen att på ett betryggande sätt (safely) utföra den sysselsättning, han varit upptagen med vid det förhandenvarande tillfället».

Hur diagnosen ställes i några olika länder.

I flera länder har nu undersökningen för diagnosens ställande systematiserats. De olika undersökningsmetoderna äro stort sett likartade, varför jag inskränker mig till att något utförligare redogöra för, hur man går tillväga i Danmark, i synnerhet som man här tidigast låtit diagnosens ställande antaga mera bestämda former.

I Köpenhamn är undersökningen anförtrödd läkarna vid rättsmedicinska institutet, vilka express i polisbil tillkallas, då ett läkaruttalande är av nöden.

Undersökningen utföres på polisstationen och man använder sig härvid av ett fastställt frågeformulär, som får ligga till grund för konklusionen.

Formuläret upptager besvarandet av frågor beträffande följande iakttagelser av patienten:

1. *Utseende:* sömnhet, hängande ögonlock, slappa ansiktsdrag, blodsprängd ansiktshud och ögonens bindehinnor, hicka, uppkastning, oordnad klädedräkt m. m.

2. *Uppträdande:* högröstad, pratsam, rörelseoro, slöhet etc.

3. *Orientering* med hänsyn till tid och rum.

4. *Minne och framställningsförmåga.*

5. *Talet.*

6. *Gången.*

7. *Handrörelse och handskrift:* uppsamlade av föremål från golvet, skrivning.

8. *Puls, pupiller, smärtsinnet.*

9. *Spritlukt* från andedräkten.

10. *Tecken på sjukdomar*, sinnesrörelsen i anledning av olyckstillfälle, trötthet m. m.

11. Den undersöktes *uppgifter om spritkonsumtion*.

Det schema, som användes av New Yorks rättsläkare, överensstämmer i stort sett med det danska. Den engelska undersökningskommissionen anser emellertid att följande prov var för sig ej böra tillmätas någon diagnostisk betydelse: hastig puls, framsägandet av provord och satser, handskriften, gång utefter en rät linje, dubbelseende.

Denna diagnostiska metods svagheter.

Sist nämnda kommission framhåller emellertid med skärpa och med rätta, att det ej finnes något enda av dessa symtom, som är speciellt för alkohol-förgiftningen, d. v. s. som ej kan uppträda under andra patologiska förhållanden och omnämner också en hel serie olika sjukdomstillstånd, vilka kunna ge anledning till förväxling.

Detta gör, att det slutliga omdömet måste framgå såsom resultatet av en vägning emellan de olika symtomen och en sammanfattande uppskattning av symtomkomplexet i dess helhet. Vid höggradig berusning är väl avgörandet oftast skäligen enkelt och svårigheter uppstå endast beträffande differentialdiagnosen mellan andra sjukdomsformer. Vid den lindrigare alkoholpåverkan lämnar förfarandet alltför stort spelrum åt det subjektiva omdömet och detta torde erfarenheten ej heller kunna förneka.

Undersökningsschemat — som f. ö. kan anses utgöra en bild av den undersökning, som även de svenska läkarna i regel följa — lider vidare av en stor svaghet från rent medicinsk synpunkt: *den stöder sig väsentligen på psykiska och nervösa symtom*. Uppträdande, orientering, minne, framställningsförmåga äro alla psykiska fenomen. Alkoholens inverkan på talet, på gången och på handrörelserna är ett nervöst fenomen, som man givit namnet ataxi. Hjärtrytm, hudens blodfyllnad och pupillernas rörelser äro resultaten av samspelet mellan hämmande och retande nerver. Att man sålunda med de vanliga fysiska undersökningsmetoderna måst begränsa sig till iakttagande av symtom av denna kategori sammanhänger tydligen med alkoholens natur av nervgift.

Att basera en diagnos uteslutande på psykiska symtom och nervsystemets funktionella förändringar erbjuder sina särskilda svårigheter därför att psyket från individ till individ är så ofantligt mycket mera varierande än kroppen och särskilt är det de s. k. hämningsförloppen, alkoholens tidigaste angreppspunkter, vilka hos olika personer äro i högsta grad olika utvecklade. Den konsumtion, som gör sig tydligt märkbar hos ett labilt psyke, kan mindre eller ej alls influera på ett mera stabilt. Den intelligente, kultiverade individen kan i regel behärska sina hämningscentras funktion på ett helt annat sätt än bondpojken, som kommer in i staden och blir otyglad i sitt uppträdande redan efter ett par snapsar brännvin. Träningen vid alkohol medför också en uppövad förmåga att dölja berusningens symtom.

Vad gäller de rena psykiska symtomen, gäller även i viss grad om de funktionellt nervösa symtomen. Huru lätt inträder ej en darning på handen, en fumlighet i rörelserna, ett osäkert steg eller bak- och framvändningen av ett par stavelser just i prövningens ögonblick framkallade av de bekanta fenomen, som vi kalla »nervositet» eller »rampfeber». Detsamma gäller tydligtvis även hjärtrytm.

Den lindriga alkoholpåverkans symtom äro redan i det välutrustade laboratoriet ofta mycket svåra att framställa utan jämförelse med s. k. kontrollförsök, d. v. s. samma försök, upprepade med samma individ, då han ej intagit alkohol.

Nu skola dessa undersökningar utföras på en polisstation på i regel förut

fullkomligt okända individer, oftast höggradigt altererade av en nyss genomgången katastrof och av ordningsmaktens ingripande. Kan man tänka sig olämpligare villkor för undersökningen av en persons psyke och av hans nervsystems funktion?

Påvisningen av alkoholens närvaro i organismen måste vara grunden för diagnosen.

Vid den tidsenliga diagnosen av en förgiftning, den må nu vara av vad slag som helst, plägar giftets direkta påvisande bilda diagnosens grundlag.

Så är förhållandet vid alla kriminella förgiftningsfall, där vi över huvud taget förfoga över medel för giftets påvisande. Vid en kolosförgiftning söker man alltid att med enkla prov påvisa koloxiden i blodet hos den förolyckade, vid arsenikförgiftningar påvisas arseniksyrligheten i urinen o. s. v.

Man kan fråga sig, huru det kan vara med våra dagars medicin överensstämmande, då man vid diagnosen av alkoholförgiftningen, den allmännaste och viktigaste av alla förgiftningar, helt och hållet försummar påvisandet av giftet i organismen.

Visserligen göres en anteckning om den ytterst primitiva iakttagelsen om eventuell spritlukt från andedräkten. Denna iakttagelse kan visserligen under stundom ge ett kvalitativt svar, huruvida den undersökte förtärt sprit eller ej, men man kommer ej till någon som helst uppfattning om alkohol verkligen förefinnes i vävnaderna i den kvantitet, att symtom på alkoholpåverkan därav kunna alstras. Redan en flaska pilsnerdricka ger hos vissa personer andedräkten en tydlig spritlukt, utan att därför någon alkoholpåverkan kan iakttagas. Härtill kommer, att nyligen förtärd alkohol kan ge munhålan alkoholdoft, utan att därför alkoholen hunnit blodet och vävnaderna, d. v. s. den befinner sig ännu i tarmkanalen och ej inne i kroppen i den strikta fysiologiska meningen.

Spritlukt från urinen är betydligt mera bevisande än spritlukt från andedräkten.

En spritlukt från vävnader, blod eller urin innebär tydligtvis, att den förtärda alkoholen måste finnas i organismen. I viss mån är detta prov även kvantitativt. Enligt min erfarenhet kan spritlukt från den kallnade urinen först upptäckas, i fall urinens alkoholhalt överstiger 2 promille. Vid denna koncentration i urinen är som regel alkoholpåverkan tydlig. Vid undersökningen skulle jag därför vilja föreslå, att man undersöker urinens spritlukt i stället för andedräktens.

Betydelsen av den kemiska diagnosen.

Fördelarna med den kemiska bestämningen av alkoholhalten inom organismen äro så uppenbara, att de svårligen kunna förnekas.

Närvaron av alkohol i organismen utöver den fysiologiska, som är synnerligen obetydlig och kan försummas, är först och främst ett bevis för, att alkoholkonsumtion verkligen ägt rum. Den enda förväxling, som skulle kunna ifrågakomma är med sockersjuka i allvarligt stadium på grund av närvaron av det med alkohol i vissa hänseenden lika acetonet. Avgörandet härvid är emellertid synnerligen lätt att träffa genom enkla kemiska reaktioner. Närvaron av alkohol i kroppen är sålunda *ett specifikt symtom* på alkoholförgiftning, emedan det ej förekommer under något annat tillstånd.

Den kvantitativa alkoholbestämningen erbjuder därnäst möjligheten till en viss uppskattning av den i organismen vid undersökningstillfället befintliga alkoholmängden och sålunda av ett minimumvärde för alkoholkonsumtionen.

Varför alkoholprovet ej kommit till användning vid rättsfall.

Om man granskar diskussionerna angående användbarheten av alkoholbestämningen för diagnosen av alkoholpåverkan, finner man, att de skäl, vilka anförts för detta provs olämplighet i huvudsak äro två.

Det första skälet är *de tekniska svårigheterna* vid provets utförande. Man anför, att alkoholbestämningarna äro mycket komplicerade och kunna ej i enkelhet jämföras med övriga kliniska undersökningsmetoder. För att bestämma alkoholhalten i blodet har man varit nödsakad att ha tillgång till en så stor blodmängd, att densammans erhållande utgjort ett relativt stort kirurgiskt ingrepp. Själva analysen fordrade en viss kemisk träning och kunde med säkerhet utföras endast av erfarna analytiker.

Dessa svårigheter kunna emellertid numera betecknas såsom till största delen avlägsnade.

För ungefär 15 år sedan föreslog jag, på grundval av undersökningar utförda här i Stockholm och med material från stadens polisstationer, att man skulle bestämma urinens halt av alkohol i stället för blodets, varigenom man skulle undgå ingreppet vid blodprovets erhållande. Jag visade nämligen, att blodets och urinens alkoholkoncentrationer löpa stort sett parallellt och att man sålunda genom urinanalysen skulle kunna sluta sig till blodkoncentrationen.

Jag vill ej förneka, att denna teori angående överensstämmelsen mellan blodets och urinens alkoholhalt utsatts för en ingående kritik från flera håll. Några forskare ha förnekat förhandenvaron av parallelliteten, andra, såsom engelsmännen *Southgate* och *Carter* samt amerikanaren *Bogen* anse urinanalysen fullt ut berättigad. Den senare har även gjort ett försök att genom analys av utandningsluften komma till en uppfattning om blodets alkoholhalt, ett förfarande, som jag själv tidigare fullt genomfört för acetoneus vidkommande.

Frågan om parallelliteten förtjänar en ytterligare granskning och jag är själv av den uppfattningen, att urinens alkoholhalt i verkligheten ligger något högre än jag förut antagit, men dock stort sett parallellt. Detta bör dock ej lägga hinder i vägen för diagnosens stödjande genom urinanalysen, sedan vidgad erfarenhet erhållits på detta område.

Även om detta ej skulle besannas, så äga vi dock numera en tillfredsställande metod för direkt bestämning av alkoholhalten i blodet. Jag hänstftar härvid på den av *Jeppsson* och mig för sex år sedan utarbetade s. k. mikrometoden, genom vilken endast ett par droppar blod — vunnna genom ett obetydligt instick i örsnibben eller fingerblomman — äro tillräckliga för en noggrann och tillförlitlig bestämning av blodets alkoholhalt. Själva bestämningen är ej svårare att utföra, än bestämningen av blodets sockerhalt, en bestämning, som i hundratals fall dagligen göres på våra sockersjuka, vanligen av en sjuksköterska.

Varför jag dröjt dessa år med att på allvar rekommendera denna metod för den rättsliga alkoholdiagnosen är därför, att jag först önskade att se resultatet av den granskning och prövning av metoden, som så småningom framkommit både från inhemska och utländska forskare. Jag vågar nu påstå, att metoden på ett glädjande sätt bestått sitt prov och det har även visat sig, att bestämningen är betydligt lättare att inlära, än jag till en början tänkte mig. Under de senare åren ha på medicinskt-kemiska institutionen i Lund åtta personer utom jag själv varit sysselsatta med alkoholundersökningar. Samtliga ha med lätthet, och i flera fall utan min direkta ledning, lärt sig att säkert handha metoden, ofta på några få dagar.

Jag vågar därför nu utan tvekan anbefalla metoden såsom ett tillförlitligt medel att bestämma blodets alkoholhalt. Dock under den förutsättning, att undersökningen omhänderhaves av en härför tillkallad expert i likhet med det system, som praktiseras i Köpenhamn, då en särskild rättsläkare tillkallas för

undersökning av berusade chaufförer. Träningen att använda alkoholmetoden skulle säkerligen leda till vida exaktare resultat, än den träning, dessa läkare nu erhålla vid bedömningen av de psykiska och nervösa fenomenen.

Det andra skälet, som talat emot den kemiska diagnosens allmänna införande, är kanske av mera allvarlig art.

Idealet för diagnosen vore naturligtvis, om man kunde postulera, att siffran på alkoholkoncentrationen i blodet vore ett direkt mått på berusningens grad, m. a. o. att viss given alkoholhalt alltid gäve samma grad av alkoholpåverkan. Olika personers reaktion inför en viss alkoholhalt i blodet är emellertid ofta i hög grad olika, beroende på vad jag nyss framhållit beträffande den nervösa apparatens utomordentliga variation. I synnerhet torde det s. k. patologiska ruset »som regel visa symtom, vida överstigande vad man skulle ha att vänta av blodets koncentration».

Vi stå sålunda inför två olika möjligheter till definitionen av begreppet berusning. Å ena sidan kan man säga, att berusning inträder när vissa psykiska och nervösa symtom nått en viss styrka, varvid alkoholhalten i blodet kan vara något olika i olika fall. Å andra sidan kunna vi vända på definitionen och säga, att en person är berusad, om hans alkoholhalt stigit över en viss gräns, varvid dock de psykiska och nervösa symtomen kunna antaga varierande styrka.

Det är tydligt, att inför användandet av alkoholprovet den senare definitionen skulle ha företräden ifråga om enkelhet och entydighet.

I praktiken skulle detta betyda, att en person skulle bli bedömd såsom »synbart berörd» om han befundes ha en viss alkoholhalt i blodet även om övriga symtom ej skulle fälla en enhetlig dom. Det skulle innebära, att på samma sätt som en person ej har rätt att framföra en bil i mörkret med släckta lyktor, så skulle han ej heller ha rätt att föra bil om hans alkoholhalt överstege ett visst överenskommet värde, ty då vore han »synbarligen berörd av starka drycker».

Alkoholprovets praktiska tillämpning.

Denna deduktion är kanske väl teoretisk för att kunna tillämpas i det praktiska fallet. Den praktiska användningen ligger tydligen med hänsynstagan- de till både alkoholhalt och andra symtom.

Jag anser, att alkoholbestämningen bör på följande sätt användas vid fallets rättsliga bedömning. Först och främst skall det tjäna till bevis för att alkoholkonsumtionen verkligen förelegat. För det andra bör alkoholprovet vara fällande i sådana tillfällen, då symtombilden i övrigt är tveksam. Härvid kan såsom praxis brukas en viss utslagsgivande gränskoncentration. Provet skulle på detta sätt tekniskt kunna avsevärt förenklas, i det man skulle kunna anordna det samma så, att det över denna gräns visade ett positivt utslag, under densamma ett negativt utslag. I den form jag tänker mig skulle sålunda det friande provet visa en starkt blå vätska, det fällande en färglös vätska.

Var nu denna gräns bör läggas, måste utredas. Skulle man anse, att den tillåtna restaurangkvantiteten 15 cl. skulle kunna tillåta bilkörning, så måste gränsen läggas över en promille, emedan denna kvantitet hos en 70 kg:s person maximum ger ungefär detta värde. Å andra sidan torde en alkoholhalt över två promille som regel uppvisa så tydliga symtom på alkoholpåverkan, att någon svårighet i diagnosen ej föreligger.

Innan jag slutar mitt föredrag vill jag emellertid redan nu bemöta en invändning, som med nästan matematisk säkerhet brukar göra sig gällande. Man invänder: allt detta är nu från vetenskaplig synpunkt mycket intressant, men omöjligt att i praktiken realisera. Detta är en anmärkning, som vi vetenskapsmän äro mycket vana att höra, och trots detta är det åtskilliga av våra idéer, som fått en praktisk användning. Men blott under den förutsättning, att de tagits upp till prövning av den praktiska handlingens män.

Skrivelse av
motorfordons-
sakkunniga
till medicinal-
styrelsen.

Den skrivelse, i vilken motorfordonssakkunniga anhållit om medicinalstyrelsens ovan omförmälda yttrande, är av följande lydelse:

Kravet på avhållsamhet från förtärandet av alkoholhaltiga drycker under förändet av motorfordon har under de senaste åren erhållit allt större aktualitet. Jämväl lagstiftningen rörande motorfordonsväsendet har ägnat detta spörsmål ökad uppmärksamhet. I vår motorfordonsförordning av den 15 juni 1923 § 41 mom. 2 stadgas ansvar för förare av motorfordon, som är synbarligen berörd av starka drycker. I förslag till lag om fylleri m. m. till innevarande års riksdag hade motsvarande straffbestämmelse, som utvidgats att avse verksamhet så beskaffad att i händelse av bristande omsorg eller besinning fara lätteligen uppstode för människors liv eller hälsa, erhållit den ändrade avfattning, att vederbörande skulle vara så påverkad av starka drycker, att han kunde antagas ej äga nödigt herravälde över sina handlingar. Enligt dansk rätt må motorfordon icke föras av någon, som är berusad eller så påverkad av alkohol, som nyss sagts. I England stadgas, att motorfordonsförare icke må vara berusad eller påverkad av alkohol under förändet av motorfordon. Den holländska lagstiftningen föreskriver, att envar är förbjuden att föra motorfordon, när han är under sådant inflytande av alkohol, att han icke kan anses vara i stånd att på behörigt sätt föra motorfordon. Enligt norsk rätt stadgas, att ingen må föra motorfordon, när han är påverkad av alkohol, varjämte förbud stadgas bl. a. för förare av motorfordon, vari regelmässigt befordras personer mot betalning, att under tjänstgöring och under sex timmar före dennas början förtära alkoholhaltiga drycker, öl med mindre än 2½ viktprocent alkohol däri dock ej inbegripet.

Vidkommande ett närliggande område, flygväsendet, lärer det vara av intresse att i detta sammanhang uppmärksamma, att medicinalstyrelsen, enligt vad inhämtats, har för avsikt att utfärda särskilda råd och anvisningar rörande levnadssätt m. m. för person, som tjänstgör å civilt luftfartyg, av innehåll bl. a., att den, vilken skall tjänstgöra såsom förare av flygplan eller luftskepp i yrkesmässig luftfart, icke må under luftfärden eller under en tid av tjugufyra timmar närmast före dess början förtära alkoholhaltiga drycker, som innehålla mer än 2¼ volymprocent alkohol.

Från åtskilliga håll här i landet har — för vinnande av ökad trafiksäkerhet — framställt krav på absolut förbud för förare av motorfordon att förtära alkoholhaltiga drycker. Andra ha förmenat, att även om det icke vore lämpligt att gå så långt, skäl syntes dock föreligga att straffbelägga en redan jämförelsevis ringa förtäring av alkohol eller i allt fall låta dylik alkoholförtäring verka straffskärpande vid inträffad olycka. Införandet av bestämmelser i sådan riktning mötes emellertid av svårigheten att kunna fastslå, dels var gränsen mellan straffri och straffbar alkoholförtäring lämpligen bör dragas, dels när denna gräns i det konkreta fallet överskridits.

Som bekant har professorn vid Lunds universitet E. M. P. Widmark under den gångna sommaren i ett föredrag, benämnt Symptomen vid lindrigare alkoholpåverkan samt möjligheterna att diagnosticera densamma, framlagt vissa rön angående möjligheten att genom blodprov bestämma förekomsten av alkohol i den mänskliga organismen ävensom kvantiteten härav. 1927 års motorfordonssakkunniga, vilka med intresse tagit del av professor Widmarks uttalanden, tillåta sig härmed anhålla, att medicinalstyrelsen ville avgiva yttrande över det framlagda förslaget praktiska användbarhet i vårt land, därvid i anslutning till vad professor Widmark framhållit, lagstiftningen till äventyrs skulle kunna upptaga en presumptionsregel av innehåll, att förare av motorfordon, hos vilken blodets alkoholhalt fastslagits till viss minimikvantitet — förslagsvis 1.50 till 1.75 promille allteftersom en ytterligare undersök-

ning kunde giva vid handen — skulle, där ej särskilda omständigheter föranledde till annat, anses vara i straffbar grad påverkad av alkoholhaltiga drycker.

De sakkunniga hemställde, att medicinalstyrelsens svar måtte snarast möjligt och senast den 1 november 1928 tillställas dem.

Efter anmodan av medicinalstyrelsen har Karolinska institutets lärarekollegium därefter den 4 december 1928 avgivit yttrande över det i motorfordons-sakkunnigas skrivelse framlagda förslaget, vilket yttrande är så lydande:

Yttrande av
Karolinska
institutets
lärarekolle-
gium.

I skrivelse av den 22 september 1928 har ni anhållit, att Karolinska institutets lärarkollegium benäget ville avgiva yttrande över ett av motorfordons-sakkunnige i skrivelse av den 12 september 1928 framlagt förslag att genom blodprov bestämma förekomsten av alkohol i den mänskliga organismen och kvantiteten därav, ävensom att lagstiftningen till äventyrs skulle upptaga en presumptionsregel av innehåll, att förare av motorfordon, hos vilken blodets alkoholhalt fastslagits till viss minimihalt — förslagsvis 1.50 till 1.75 promille allteftersom en ytterligare undersökning kunde giva vid handen — skulle, där ej särskilda omständigheter föranledde till annat, anses vara i straffbar grad påverkad av alkoholhaltiga drycker. Med anledning härav får lärarkollegiet anföra följande.

I den nämnda skrivelsen av motorfordons-sakkunnige hänvisas till ett föredrag av professor E. Widmark, i vilket denne dels betonat betydelsen av kemisk undersökning av kroppsvätskorna för diagnosen alkoholpåverkan, dels också uttalat sig på följande sätt rörande frågan från rättslig synpunkt: »Jag anser, att alkoholbestämningen bör på följande sätt användas vid fallets rättsliga bedömning. Först och främst skall det tjäna till bevis för att alkoholkonsumtion verkligen förelegat. För det andra bör alkoholprovet vara fällande, i sådana tillfällen, då symtombilden i övrigt är tveksam. Härvid kan såsom praxis brukas en viss utslagsgivande gränskoncentration. Provet skulle på detta sätt tekniskt kunna avsevärt förenklas, i det man skulle kunna anordna det samma så, att det över denna gräns visade ett positivt utslag, under densamma ett negativt utslag. I den form jag tänker mig skulle sålunda det friande provet visa en starkt blå vätska, det fällande en färglös vätska.»

Lärarkollegiet är för sin del av den övertygelsen, att fastställandet av kroppsvätskornas, särskilt blodets, alkoholhalt är av stor betydelse för ställandet av diagnosen alkoholpåverkan. Det är visserligen i hög grad sannolikt, att betydande variationer förefinnas beträffande sambandet mellan alkoholhalten i kroppen och de yttre symtomen av alkoholpåverkan, såväl med hänsyn till olika individer som ock under växlande yttre betingelser, men icke dess mindre skulle en sådan undersökning tvevelsutan lämna värdefulla upplysningar. I åtskilliga fall skulle den kunna bli utslagsgivande, i andra skulle den väsentligt komplettera den kliniska bilden i övrigt. Tilläggas bör, att om dylika undersökningar regelbundet komme till utförande vid trafikolyckor, där alkohol kan tänkas spela en roll, skulle vår kunskap om alkoholens faktiska betydelse i detta hänseende ställas på en vida säkrare bas än nu är fallet. En förutsättning härför är emellertid, att noggranna kvantitativa bestämningar utföras, och att man alltså icke nöjer sig med en metod, som blott ger kvalitativt utslag över en viss gränskoncentration. Även ur en annan synpunkt är en dylik metod olämplig. De individuella variationerna och andra omständigheter göra det omöjligt att ur överskridandet av ett gränsvärde sluta till alkoholpåverkan av viss bestämd grad eller utesluta sådan inverkan under denna alkoholgräns. Det av motorfordons-sakkunnige anförda undre gränsvärdet 1.5 promille har exempelvis i flera fall varit åtföljt av påtagliga berusningssymtom. Det torde dess-

utom vara ganska antagligt, att införandet av den föreslagna gränskoncentrationen skulle medföra, att den uppfattningen vunne allmän utbredning, att värden under det nämnda under alla förhållanden äro utan betydelse ur här förevarande synpunkt.

I överensstämmelse med nu angivna uppfattning finner kollegiet det icke f. n. vara motiverat att införa den föreslagna lagbestämmelsen.

Ehuru kollegiet anser det önskvärt, att fastställandet av kroppsvätskornas halt av alkohol kommer att ingå som ett led i undersökningen av personer, som prövas å symptom av alkoholpåverkan, finner kollegiet det icke klart, att den av professor Widmark införda modifikationen av Nicloux metod för blodprov bör komma till användning. De nyare undersökningar, som meddelats beträffande utandningsluften som analysobjekt, tala för möjligheten av en för praktiska syften bekvämare metod. Det torde först genom särskilda försök böra utrönas, huruvida nämnda metod, eller kanske snarare prov å alveolarluften, är att föredraga framför blodbestämningar.

På anförda grunder kan lärarkollegiet icke tillstyrka det föreliggande förslaget i oförändrat skick.

Enligt vad utskottet erfarit har medicinalstyrelsen ännu icke avgivit yttrande i ärendet.

Utskottet.

Vid prövningen av det nu framlagda förslaget till lag om fylleri m. m. torde, i likhet med vad som skedde år 1928 i fråga om det då föreliggande förslaget, avgörande betydelse böra tilläggas stadgandet i 2 § om straff för den som vid utövande av viss verksamhet är i angiven grad av starka drycker påverkad. Vad detta stadgande beträffar, pågår emellertid för närvarande, såsom ovan närmare angivits, en undersökning av möjligheten att i fråga om förare av motorfordon — den kategori som tilldrager sig det ojämförligt största intresset — införa bestämmelser av sådan art, att missbruk av spritdrycker vid framförande av motorfordon skulle stävjas på ett effektivare sätt än hittills gällande eller föreslagna stadganden medgivit. Innan denna undersökning bragts till slut och klarhet vunnits, huruvida bestämmelser av angiven art kunna meddelas, synes det icke lämpligt, att riksdagen nu tager ställning till en straffbestämmelse sådan som den i 2 § föreslagna. Med hänsyn härtill och med den uppfattning utskottet hyser rörande betydelsen för förslaget i dess helhet av denna bestämmelse, kan utskottet icke tillstyrka bifall till motionärens yrkanden. Vid sådant förhållande har utskottet icke ansett nödigt att närmare granska de framlagda författningsförslagen och således ej heller inlåtit sig å en prövning av de erinringar, som utskottet i fjol framställde i ärendet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 mars 1929.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, greve *Spens*, *Larson* i Lerdala, *Klefbeck*, *Anderson* i Hägelåkra, *Schlyter*, *Fehr** och *Julin*, *Fredrik**;

från andra kammaren: herrar *Björkman*, *Lindley*, *Hedlund* i Östersund*, *Christenson**, *Sjögren*, fröken *Wellin*, herrar *Olsson* i Rimforsa och *Jonsson* i Risinge.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.